

Opvallende waarnemingen oktober-december 2010

Peter Spierenburg

Witkopstaartmezen

Hans Dorrestijn typeerde de Staartmees tijdens zijn lezing in Noordwijk als een gezellige en opgewekte vogel. En inderdaad, het loont vaak de moeite even de kijker te richten op een groepje Staartmezen dat langs komt. Er sluiten zich vaak andere soorten bij zo'n gezellige groep aan. Soms zie je dan in zo'n groep een afwijkende Staartmees: één met een witte kop, zonder de zwarte baan die over de wenkbrauw loopt. Als je deze beter bekijkt, blijkt de kop vaak niet helemaal helderwit te zijn. Een dergelijke vogel was een jaar of drie geleden regelmatig te vinden in een groep Staartmezen bij de ESTEC. Er zijn ook echte Witkopstaartmezen. Dit is een ondersoort die in Noord- en Oost-Europa voorkomt.

Witkopstaartmees foto: René van Rossum Helgoland 2007

Deze vogels bereiken ons land maar zelden. De verwarring met witkoppige, 'gewone' Staartmezen ligt dan op de loer. Maar behalve de zuiver witte kop van deze noordelijke en oostelijke vogels is er nog een aanwijzing. Als in een heel groepje alle

vogels een witte kop hebben dan gaat het zeer waarschijnlijk om echte Witkopstaartmezen. Elk jaar zijn er wel enkele waarnemingen in Nederland. Het gaat dan vaak om een enkel groepje, dat in de loop van de winter ergens wordt ontdekt. Dit jaar was er een grote influx. Op www.waarneming.nl werden 100 keer meer vogels gemeld dan in voorgaande jaren. De eerste groepjes verschenen midden oktober en als eerste op de Waddeneilanden. De influx bereikte zijn hoogtepunt in november, met waarnemingen uit het hele land. Rond Noordwijk verschenen de eerste vogels op 31 oktober, met o.a. een groepje van 18 vogels vliegend over de Puinhoop. Die dag en de dag erna waren ze her en der te zien, maar steeds in beweging en snel weer doorvliegend. Na deze korte doortrek golf bleken er in november en december wel wat vogels te zijn blijven hangen. Het ging om enkele vogels, met alleen in 't Heen één keer een grotere groep (13 vogels). In de bebouwde kom van Noordwijk-Binnen en Rijnsoever Katwijk, hadden zich enkele vogels (maximaal 3 en 4) aangesloten bij een lokale groep Staartmezen. In Noordwijk-Binnen waren er in elk geval tot in januari waarnemingen van Witkopstaartmezen, waarschijnlijk deze zelfde vogels.

Zangertjes tot in oktober

De oostenwind die ons in september al veel zangertjes had gebracht, zette door tot in oktober. De eerste week van de maand was bijzonder zacht. Veel insecteneters bleven daardoor lang hangen, met bijvoorbeeld waarnemingen van Bonte en Grauwe Vliegenvangers en Gekraagde Roodstaarten in het begin van de maand. Gunstige nachten voor vogeltrek bleven nieuwe vogels aanvoeren. Op 5 oktober waren er zo op 4 plekken tegelijk Bladkoningen aanwezig. Hoogtepunt van de periode was een Withalsvliegenvanger op 10 oktober. Arnold Meijer ontdekte deze vanuit zijn huis, in een groenstrook in Rijnsoever, Katwijk.

Alle duikers

De zeetrek was vooral in oktober spannend. De trek van de Roodkeelduikers is dan in volle gang. In de maanden oktober en november kun je ook af en toe een Parelduiker verwachten. Reden voor de zeetrekters om goed op de duikers te letten. Op 17 oktober vloog er een grote duiker langs de zeetrek hut. Hein, Jelle en ondergetekende zaten in de hut en waren even stil. Ieder voor zich probeerden we zoveel mogelijk kenmerken in ons op te nemen. Toen de vogel voorbij was, durfden

we hem te benoemen: dit was een Geelsnavelduiker. Het grote formaat, de slangachtige bewegingen met de nek en de lichte snavel konden tot geen andere conclusie leiden. Later in de week vlogen er ook nog eens twee Parelduikers en een IJsduiker in zomerkleed langs de zeetrekthut. Dit was zonder meer het hoogtepunt van de zeetrek van dit jaar: alle vier in Nederland voorkomende duikers in één week vanuit de zeetrekthut waargenomen! Van de vier is de Geelsnavelduiker verreweg de zeldzaamste. De waarneming moest dan ook ter beoordeling ingediend worden bij de Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna. We wachten nu met spanning af.

Bij het zeetrek kijken is het altijd spannend of een bijzondere soort ook op andere telposten gezien wordt. Dat was bij deze Geelsnavelduiker helaas niet zo. Waarschijnlijk zat hij in zee voor de Coepelduynen voordat hij in noordelijke richting langs de zeetrekthut vloog. De zeetrekters bij Savoy in Katwijk misten hem daardoor. Dat het andere keren wel goed gaat, was eerder gebleken op 10 oktober. Noël Aarts ontdekte vanaf de Puinhoop bij Katwijk een groepje (!) Vale Pijlstormvogels, langsvliegend naar noord. Kort daarna volgden er meer, met uiteindelijk een bizar totaal van 7. Na een snelle belactie konden

Maarten Wielstra en Ab Steenvoorden dezelfde vogels even later oppikken bij Langevelderslag. Als tegenprestatie kondigden ze een naar zuid vliegende Rode Wouw aan, die even later pal over de trektellers op de Puinhoop naar zuid vloog.

Aankomst zomergasten

Bijgevoegd is weer het formulier om de aankomst van zomergasten bij te houden. Ze staan in volgorde van verwachte aankomst, dat wil zeggen afgaande op de gemiddelde aankomst in Noordwijk in afgelopen jaren. SOVON heeft 2011 tot jaar van de Boerenzwaluw bestempeld. Dat betekent, dat er extra aandacht wordt gegeven aan deze soort. Als broedvogel in het agrarisch gebied krijgt de Boerenzwaluw het steeds moeilijker. Wanneer zien we dit jaar de eerste Boerenzwaluw? Gemiddeld is rond 1 april de eerste te verwachten. In 2010 was de eerste er al op 23 maart, 4 dagen later dan de vroegste ooit in ons waarnemingsgebied (19 maart). Maar het Jaar van de Boerenzwaluw begint pas echt in de zomer. In juni is het moment om in schuren en gebouwen de nesten op te sporen.

Het is een landelijk onderzoek waar iedereen aan mee kan doen. Kijk op de website van SOVON <http://www.sovon.nl/default.asp?id=910> en achter in deze Strandloper voor meer informatie.

The screenshot shows the SoortenBank.nl website. The browser address bar displays 'www.sortenbank.nl/soorten.php'. The page title is 'SoortenBank.nl Dieren, planten en paddenstoelen in Nederland'. The main content area is titled 'Geelsnavelduiker (Gavia adamsii)'. On the left, there is a sidebar with links: 'Beschrijving', 'Classificatie', 'Synoniemen', 'Literatuur', 'Multimedia', and 'Links'. The main text area contains the following information:

- Wetenschappelijke naam:** *Gavia adamsii* (Gray, 1859)
- Nederlandse naam:** Geelsnavelduiker
- Vogelgroep:** Duikers
- Veldkenmerken:** 75-100 cm. Grootste duiker. Heeft in broedkleed een kenmerkende geelwitte snavel die schuin omhoog wordt gehouden. Patroon op kop en nek als IJsduiker, maar met minder strepen in nekband. Witte vlekken op bovendelen schaarser en iets groter. Lijkt in winterkleed op IJsduiker, maar met bruingrijze kop en nekzijden en kenmerkende donkerder vlek op wangen. Snavel bij jonge vogels met grijsgele basis, nooit met geheel donker culmen.
- Geluid:** Als IJsduiker, maar harder en krassender.
- Voorkomen:** Broedt sporadisch in noordelijk Rusland en Siberië, maar exacte gegevens ontbreken. 's Winters verder zuidelijk.
- Habitat:** Broedt langs de kust van de Arctische Oceaan en op grotere meren in de toendra, ten noorden van de boomgrens.

On the right side of the page, there is an illustration of a Common Loon (Geelsnavelduiker) in its breeding plumage, showing a dark head and back with a light-colored breast and a long, straight bill.